

Alina Mądry, Patryk Frankowski

Sprawozdanie z kwerendy w zbiorach muzycznych Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze w dniach 3-8 III 2013 r.

Hereditas Monasteriorum 2, 520-522

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Do dalszej kwerendy pozostały akta o sygnaturach: II PP-VII/1, VII/2, VII/7, VII/8. Niestety, kwerenda nie przyniosła rezultatu w zakresie badań nad działalnością muzyczną paulinów z Pińczowa. Inne dane pozyskane podczas kwerendy są sukcesywnie wprowadzane do bazy danych Projektu. Trwają też prace nad inwentarzem akt pochodzących z archiwów innych skasowanych klasztorów oraz archiwaliów kasacyjnych w zbiorach AD Kielce.

W ramach Projektu do bazy danych sukcesywnie są wpisywane muzykalia będące spuścizną po skasowanych klasztorach. Obecnie na ukończeniu jest wpisywanie zbioru muzykaliów ocalałych po kapeli filipinów ze Świętej Góry koło Gostynia oraz dominikanów z Gidel. Liczba sporządzonych rekordów z tych dwóch klasztorów obejmuje już 542 kompozycje. Konieczna jest jeszcze ich weryfikacja i aktualizacja na podstawie bazy RISM.

W ramach prac nad bazą danych została również sporządzona przez Alinę Mądry instrukcja wpisywania muzykaliów.

Alina MĄDRY

Katedra Muzykologii

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Muzeum Instrumentów Muzycznych, oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu

Patryk FRANKOWSKI

Muzeum Instrumentów Muzycznych, oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu

Sprawozdanie z kwerendy w zbiorach muzycznych Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze w dniach 3–8 III 2013 r.*

W Archiwum Ojców Paulinów na Jasnej Górze przechowywany jest zbiór muzykaliów po kapeli jasnogórskiej, która działała tu nieprzerwanie przez ponad trzy wieki (od końca XVI do początków XX w.). Zbiór liczy około 3 tys. kompozycji (rękopisów i druków muzycznych). Jest to zatem najliczniejszy zbiór muzykaliów w Polsce, a zarazem jeden z liczniejszych w Europie. Klasztor jasnogórski teoretycznie został skasowany, jednakże, ze względu na sanktuarium maryjne, udało się go uratować. Trafili do niego, jako jedyne funkcjonującego klasztoru, zakonnicy z innych, skasowanych paulińskich klasztorów. Najpewniej przywieźli oni ze sobą na Jasną Górę także muzykalia. Niestety w większości wypadków nie jesteśmy w stanie jednoznacznie określić ich proveniencji.

Pośród zachowanych muzykaliów jasnogórskich odnajdujemy jednak rękopisy, których noty proveniencyjne wskazują na konkretne, nie jasnogórskie, a często też nie paulińskie pocho-

* Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2012–2016. Scientific work financed by the Ministry of Science and Higher Education under the name of the “National Programme for the Development of Humanities” in the years 2012–2016.

denie¹. Kwerenda wykazała obecność w tym zbiorze rękopisów z następujących skasowanych klasztorów (cytuujemy noty proveniencyjne w ich oryginalnej formie znajdującej się na rękopisach):

1. Brdów, klasztor paulinów skasowany w 1819 r., powtórnie w 1864 r., 8 rękopisów – *Pro Choro Brdoviensis*;
2. Gidle, klasztor dominikanów skasowany w 1864 r., zlikwidowany przed 1871 r., 2 rękopisy – *Chorus Gidlensis, Pro Conventus Gidlensis Sancti Ordinis Praedicatorum*;
3. Kłobuck, klasztor kanoników regularnych św. Augustyna skasowany w 1809 r., 22 rękopisy – *Chorus Kłobucensis, Pro Choro Musico Ecclesiae Parochialis Kłobucensi Canonorum Regularium Lateranensium*;
4. Lubiń, klasztor benedyktynów skasowany w 1834 r., 1 rękopis – *Pro Choro Monasterij Lubinensis C.S. Benedicti*;
5. Namysłów, klasztor franciszkanów skasowany w 1810 r., 2 rękopisy – *Chorus Namslaviensis*;
6. Przyrów, klasztor bernardynów skasowany w 1864 r., 2 rękopisy – *Chorus Przyroviensis*;
7. Święta Góra koło Gostynia, klasztor filipinów (oratorian) skasowany w 1875 r., 19 rękopisów – *Chorus Gostinensis*.

Daje to łączną liczbę 56 rękopisów muzycznych, które pierwotnie (w wielu wypadkach pierwotną notę proveniencyjną przekreślono i wpisano jasnogórską) nie były przeznaczone dla wokalnie-instrumentalnej kapeli działającej na Jasnej Górze. Te rękopiśmienne przekazy muzyczne, pochodzące przede wszystkim z XVIII w., stanowią niezwykle cenne źródło wiedzy o kulturze muzycznej Rzeczypospolitej tamtego czasu.

W przypadku pięciu klasztorów (w Brdowie, Kłobucku, Lubiniu, Namysłowie i Przyrowie) są to jedne z nielicznych znanych, zachowanych muzykaliów, które stanowiły najprawdopodobniej część repertuaru wykonywanego przez działające tam kapele muzyczne.

Rękopisy z proveniencją dominikanów gidelskich mogą stanowić dopełnienie zbioru nut, który obecnie jest przechowywany w Archiwum Prowincji Polskiej OO. Dominikanów w Krakowie².

Odtworzenie drogi muzykaliów z klasztoru filipinów (oratorian) z Gostynia na Jasną Górę wydaje się sprawą dość prostą, acz do końca nie wiadomo, czy to droga jedyna. W większości kopia pochodzi z Gostynia nut był Franciszek Białaszewski, zatrudniony pierwotnie w tamtejszej kapeli. Po otrzymaniu posady w kapeli jasnogórskiej najprawdopodobniej zabrał ze sobą rękopisy, które kopiował dla filipinów. Rękopisy znajdujące się na Jasnej Górze dopełniają zbiór 211 kompozycji przechowywanych w filipińskim archiwum na Świętej Górze. Wiadomo, że zbiór nut, którym dysponowała kapela do momentu kasaty, liczył około tysiąca rękopisów³. Doliczając do tych ocalałych w archiwum świętogórskim muzykalia przechowywane na Jasnej

1 W ich wyselekcjonowaniu podstawową pomocą służyła praca: P. PODEJKO, *Katalog tematyczny rękopisów i druków muzycznych kapeli wokalnie-instrumentalnej na Jasnej Górze* (Studia Claromontana, 12), Kraków 1992.

2 Por. K. MROWIEC, *Katalog muzykaliów gidelskich. Rękopisy muzyczne kapeli klasztoru gidelskiego przechowywane w Archiwum Prowincji Polskiej OO. Dominikanów w Krakowie*, Kraków 1986.

3 D. IDASZAK, *Katalog tematyczny muzykaliów gostyńskich*, [w:] EADEM (red.), *Muzyka u Księża Filipinów na Świętej Górze w Gostyniu*, Gostyń 2004, s. 76–196.

Górze, uzyskujemy liczbę zaledwie 230 zachowanych kompozycji. Miejmy nadzieję, że dalsze poszukiwania w tym względzie przyniosą pomyślne rezultaty.

Wszystkie 56 rękopisów, po uzupełnieniu na podstawie bazy RISM, zostało wpisanych do bazy muzykaliów.